

О. О. Борисов,

Чернігівський Національний Педагогічний Університет Імені Т. Г. Шевченка, м. Чернігів

СТРУКТУРНО-КОМПОЗИЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ БРИТАНСЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ТЕЛЕІНТЕРВ'Ю

Стаття присвячена дослідженню особливостей діалогічної взаємодії мовців у форматі британського та українського телеінтерв'ю на різних стадіях його розгортання, встановленню їх функціонального призначення та специфіки вербального оформлення.

Ключові слова: інтерв'ю, фаза інтерв'ю, масовий адресат, вплив.

СТРУКТУРНО-КОМПОЗИЦИОННЫЕ ОСОБЕННОСТИ БРИТАНСКОГО И УКРАИНСКОГО ТЕЛЕИНТЕРВЬЮ

Статья посвящена исследованию особенностей диалогического взаимодействия коммуникантов в формате британского и украинского телеинтервью на разных его стадиях, установлению их функционального назначения и специфики вербального оформления.

Ключевые слова: интервью, фаза, массовый адресат, влияние.

THE STRUCTURAL PECULIARITIES OF THE BRITISH AND UKRAINIAN TV INTERVIEW

The article is devoted to the research of the British and Ukrainian interlocutors' behavior in the format of TV interview at the different stages of its development. The interview is defined as a meeting (often a public one) at which a journalist asks an expert, a famous person or a «star» a set of questions in order to find out their opinions and facts from their personal life. It is devoted a definite topic or a whole range of topics (in case of a private interview) suggested by the journalist. It can be broadcast online or presented as a recorded version and is meant for distant mass audience that under certain conditions may purposefully become its active participants. Such isomorphic phases as the beginning of the interview, the main body and the end of the interview as universal stages of its development were singled out. The functional purposes of each stage as well as the specificity of their verbal and non-verbal filling were established. The beginning of the interview is meant for breaking the communicative barriers between the host and the guest of the studio. The topic unfolds in the main body of the show and the conclusions are made at the end of the programme.

Key words: interview, interview phase, mass addressee, impact.

Сучасне мовознавство продовжує активно вивчати різноманітні діалогічні жанри комунікації. Одним із соціально організованих типів комунікації є *інтерв'ю* (англ. *interview* – обмін думками) – діалогічна взаємодія, дослідженню структурно-композиційної основи якої присвячена дана стаття. Тож, розвідка є *актуальною*, а також *новою*, адже до цього часу не порівнювалися британські та українські телеінтерв'ю етнічних медіа-просторів. Основними завданнями є визначення елементів структури етнічних телеінтерв'ю, встановлення їх комунікативного призначення та метакомунікативного наповнення. Проаналізовані британські та українські телеінтерв'ю, *material* нашого дослідження, вилучені з мережі Інтернет, однакові за своїм обсягом, були відібрані за тематичним критерієм: їх тематика торкалася сфер освіти, політики, фінансів, економіки, мас медіа, спорту, мистецтва, здоров'я, військового сектору.

Інтерв'ю – *опитування людини по професійній або особистій тематиці* [1; 2; 3; 5; 8], *метою якого є повідомлення деякої актуальної новини та вплив на суспільну думку* [4, с. 79; 5, с. 124]. Специфікою такого типу діалогу є те, що ця новина є персоніфікованою людиною (або декількома учасниками), думка якої як експерта чи професіонала є важливою для аудиторії [5, с. 124]. Особливості інтерв'ю зумовлюються дією таких соціокультурних чинників, як орієнтація на вільну бесіду, складність тематики, обмеженість часу виступу, наявність мікрофона та записувальних пристроїв [7, с. 422]. Відмінність інтерв'ю від інших жанрів комунікації полягає в тому, що воно підкреслює жорсткість концепції орієнтування на запланований результат, що відповідним чином відбивається у манері бесіди з інтерв'юером [8]: через відповіді на його запитання й відбувається розкриття особистості гостя студії, повідомлення або коментування ним соціально необхідної інформації. Саме тому інтерв'ю може також бути визначеном як *форма примусового отримання певної інформації від респондента за допомогою низки поставлених інтерв'юером запитань* [2; 5, с. 124], які для успішності інтерв'ю, з одного боку, повинні бути зрозумілими як для респондента, так і для потенційного адресата, з іншого, повинні спрямовувати думку респондента, а не замінювати її [6, с. 87].

Запитання та відповіді не є основною умовою продукування цілісного діалогу цього жанру, необхідним є демонстрування *динаміки розгортання адресатно-значущої думки*, що виформовується у контактуванні адресату та адресанту: в ідеальному інтерв'ю «журналіст зобов'язаний йти до співрозмовника, по-перше, з думкою, а по-друге, за думкою», яка представлена у динаміці, логічному розгортанні [6, с. 85]. Отже, головним інформатором у процесі спілкування є респондент, але головним стратегом, від якого залежить якість, повнота та ступінь інформативності матеріалу – інтерв'юер [8]. Іншою ключовою особливістю інтерв'ю є те, що у такому типі вербальної інтеракції реалізується водночас як міжособистісне контактне спілкування співбесідників (інтерв'юера та респондента), так і опосередковане дистанційоване спілкування з *масовим адресатом* [8] або *аудиторією* (реальною, вірогідною, оказіональною) – стійкою сукупністю людей, заради яких відбувається ця комунікація та яка виділяється на основі спільних інформаційних потреб [3, с. 107-108]. Зважаючи на все вище сказане, визначаємо *інтерв'ю як цілісний акт інституційно-персональної комунікації, який розкривається у студійному форматі бесіди (хоча й не обмежується нею) між журналістом та респондентом у ситуації послідовного чергування тією чи іншою мірою запланованих чи продуманих запитань першого та відповіді на них другого як відображення загальної мети інтеракції щодо отримання від запрошеного співбесідника фактичної інформації, думок та суджень, які представляють громадський інтерес.*

Аналіз емпіричного матеріалу показав, що ізоморфною рисою британських та українських інтерв'ю є їх структурно-композиційні ознаки. Виділяються такі елементи структури інтерв'ю: 1) *початок бесіди* – встановлення контакту інтерв'юера із співрозмовником та повідомлення журналістом теми; 2) *основна частина* – композиційно-організуючий центр бесіди, інформаційне ядро інтерв'ю, яке містить факти, явища, докази певних положень, їх оцінку тощо; 3) *висновки / кінцівка* – підбиття підсумків бесіди, вираження журналістом вдячності за інтерв'ю, побажання тощо. Так, типовими способами встановлення контакту у британських та українських інтерв'ю журналіста із співрозмовником є формули привітання: англ. *Stephen Sackur: George Galloway, welcome to Hard Talk. George Galloway: Thank you very much!* [21]; *Journalist: Hello. Harry Styles: How are you? Journalist: Good to see you too. Very well, thank you* [25] та укр. *Мирослава Барчук: Вітаю*

вас у студії *Homo sapiens*. Я дуже рада, що ви до нас прийшли – тим більше, знаю, що не дуже любите давати інтерв'ю... **Оксана Забужко**: *Доброго дня* [27], **Артем Шевченко**: Про долю газотранспортної системи України ми поговоримо з Олександром Нарбуттом, незалежним експертом з енергетичних питань. *Мої шанування*. **Олександр Нарбут**: *Добрий вечір* [13]. При цьому виявилось, що в обох етнічних інтерв'ю респондент може не відповідати привітанням на привітання, а одразу ж видавати інформацію: **Gillian Anderson**: *Gillian Anderson, welcome to the Baftas. You are a stranger to the Baftas, of course. Which films did you enjoy this year and what roles of women, particularly what roles of women were amazing this year?* **Zoe Ball**: *Well, that was Key Benchers that was amazing. Oh, what are great roles that are played by women?! Tell me!!!* [24] та **Ілона Довгань**: *До речі, вітаємо вас! Ваші відчуття другого дня на волі?* **Юрій Луценко**: *Ну, ви знаєте, вчора було, звичайно, велике свято.* [16] або лише кивнути на знак привітання: англ. **Andrew Marr**: *Mr Gove joins me now* [Mr Gove nods] [19] та укр. **Віталій Гайдукевич**: ... та **Марк Белкін**. **Марк Белкін** [киває]... [11].

Перед самим привітанням в інтерв'ю журналістом може бути подана ціла низка (зазвичай, позитивно забарвлених) фактів про гостя студії, що, не тільки спрямовано на ознайомлення аудиторії з майбутнім респондентом, але й фактично виступає опосередкованим привітанням й для самого респондента, заздалегідь створюючи необхідний інтелектуальний фон та позитивний емоційний настрій бесіди: англ. **Andrew Marr**: ...*the current Mayor is Boris Johnson who is seeking re-election for a second term. He has brought in Boris bikes and new buses, and if he had his way London would have a new airport as well. But on that and a few other issues... He is a staunch defender of the financial sector too, which is not universally popular these days. And he joins me now* [17] та укр. **Егор Чечеринда**: *І про це, про наслідки цієї дії, ми поговоримо сьогодні з Миколою Томенком. Він є активним учасником руху за визволення Тимошенко, народним депутатом ВО «Батьківщина», колишнім віце-спікером українського парламенту. Пане Микола, я Вас вітаю* [14].

Особливо сприятиме інтерв'ю суб'єктивно подана журналістом позитивно забарвлена інформація про його учасника: англ. **Andrew Marr**: *Michael Gove, another clever fellow, the Education Secretary, has the reputation for being one of the real Tory radicals in the coalition cabinet...* [19] та укр. **Мирослава Барчук**: *Сьогодні в гостях Homo Sapiens людина, яка пережила і відчула на собі всі найбільші знакові віхи другої половини 20-го століття... Студенти «Могілянки» називають В'ячеслава Брюховецького любовно – Брюх. Ну, а я звертаюсь до нього поважно – В'ячеславе Степановичу. В'ячеславе Степановичу, вітаю вас у студії Homo Sapiens!* [26].

Ізоморфною рисою є також орієнтування глядачів на темі інтерв'ю, що передуює представлення та привітання героїв телепередачі: **Andrew Marr**: *As England prepares for their opening Euro 2012 match in the Ukraine tomorrow, the conduct of local supporters threatens to overshadow the football itself. The Dutch players found themselves abused by local spectators while they were training this week... So how should they react? Clarke Carlisle is a current player himself and is Chairman of the Professional Footballers' Association. Welcome, thanks for coming in. Clarke Carlisle: Well, thank you [22] та **Ірина Славінська**: *Поговоримо про «беспредел» мільйонерів під час різноманітних акцій і про те, як нам далі з цим усім жити. Зокрема, про штурм Гостинного двору та порушення прав людини... Віталій Гайдукевич: А говорити ми будемо з людьми, які були там і можуть висловити свою позицію щодо цієї події* [11].*

Ізоморфним виявилось те, що у британських та українських інтерв'ю інформаційного чи проблематичного жанрів привітання залишаються «за кадром»: учасники одразу ж переходять до справи з метою отримання необхідної інформації. Йдеться як про інституційні телеінтерв'ю: англ. **BBC journalist**: *So why did you agree to be Doctor the Who?* **Christopher Eccleston**: *Because it was written by Russel T. Davis primarily* [21] та укр. [**Олена Опанасенко** задала питання], **Левко Лук'яненко**:...*Про Корнацького. От, він був балотувався в депутати Верховної Ради України від «Батьківщини». «Батьківщина» його підтримувала* [13], так й про персональні інтерв'ю: англ. **Interviewer**: *So... eeeh... what do you think of London? What is it really like?* **Passer-by**: *London is a very nice place to be. Yeah* [28] та укр. [**Журналіст Петро Задорожний**] *Від коли «От Вinta» товаришує з Пластом?* **Юрко Журавель**: *Весь час скільки існує гурт «От Вinta», стільки ми знайомі і пліч-о-пліч дружимо й працюємо разом з Пластом* [10].

Основна частина інтерв'ю концентрується навколо респондента, дії якого спрямовуються інтерв'юером. Йдеться про зосередження останнього на особистості гостя, його публічному та приватному житті або на обговоренні з ним соціально значущої проблеми, її коментуванню, вираження оцінок, що здійснюється в активному питально-відповідному режимі та визначається мірою розкриття поставлених запитань чи обговорюваної проблеми або регламентованим часом інтерв'ю. Непотрібність присутності інтерв'юера як відображення інтенції сконцентрувати увагу глядачів на поданій інформації може передаватися електронними засобами графічно представленими питаннями, які глядачі візуально сприймають з екрану: англ. [**A journalist**]: *What makes a great student city?* [Respondent 1]: *Well, I'd say a high quality of living*, [Respondent 2]: *Good night life and good jobs*, [Respondent 3]: *Job opportunities* [29] та укр. [**Журналіст Тарас Щепаняк**]: *Що для Вас «Пласт»? Чому ви вирішили цим зайнятись?* **Тетяна Переверзева**: *Це та організація яка відповідала тому, що я шукала на той час. Це були такі братерські стосунки між дорослими та дітьми...* [10]. Незважаючи на значні обсяги однієї відповіді, інформаційні інтерв'ю можуть мати лише одне запитання, що вноситься у заголовок самого інтерв'ю або виводиться глядачем з самого заголовку; можливим є те, що логіка розповіді респондента спирається на ряд запитань заздалегідь обговорених з ним журналістом, не поданих глядачам, однак, це допомагає їм сприймати цілісно побудований з різних підтем текст повідомлення.

Кінцівка інтерв'ю завершується підведенням підсумків та етикетно оформленим розриванням контакту: англ. **Andrew Marr**: *A bit wild. Alright, a busy year ahead. Prime Minister, thank you very much indeed for joining us* [20], **David Frost**: *Charles thank you very much indeed. Charles Kennedy: My pleasure. David Frost: Always a joy to have you with us* [23] та укр. [**Журналіст**]: *Отже, Ваша позиція є така, в Кримському питанні, що головне забезпечити деескаляцію, успокоєння ситуації. Ігор Семиволос: Абсолютно точно. Необхідна деескаляція, успокоєння ситуації, гарантії, які зрозумілі, та вихід... переведення ситуації в політичну площину.* [**Журналіст**]: *Дякую Вам за розмову. Це був Ігор Семиволос, Директор Центру близькосхідних досліджень* [15] або **Ілона Довгань**: *Дякую, ми вже перебрали час, але я розумію, що ми розговорилися, такий інформаційний голод. Скучили за спілкуванням. Дякую. У нас в гостях були Ірина та Юрій Луценко* [16]. Можливі випадки непредставлення етикетних формул в електронному варіанті телеінтерв'ю свідчить про те, що головна його мета – інформаційна, а метакомунікативні акти, які активно вживалися на протязі інтерв'ю, залишаються за кадром, як такі, що не сприяють досягненню цієї мети та якими співбесідники обмінюються після закінчення інтерв'ю.

Дослідження продемонструвало, що основні фази розгортання інтерв'ю в обох етнічних медіа-просторах є однакови – початок, основна частина та кінцівка. Кожна фаза має своє конкретне завдання, яке, окремо та разом з іншими завданнями, підкрене, по-перше, меті такого впливу журналіста на гостя студії, щоб отримати деякий результат від такої інтеракції, по-друге, меті запланованого впливу інтерв'ю на масового адресата. Подібністю також відрізняється характер комунікативного та метакомунікативного оформлення даних етапів інтерв'ю. Різниця полягає в індивідуальних підходах

журналістів щодо того, яким чином розпочати та закінчити інтерв'ю, в яку – конфліктно-кооперативну чи кооперативну – форму втілити фрагменти її основної частини, які та скільки при цьому використовувати етикетних формул, у цілому, як активізувати та налаштувати співбесідника на плідну бесіду. *Перспективою* роботи є дослідження ізоморфних та аломорфних рис конкретного мовного та мовленнєвого наповнення фаз етнічного інтерв'ю.

Література:

1. Беляева Е. А. Диалог аргументативного типа: когнитивные аспекты, структура, семантика, прагматика (на материале русских и английских текстов интервью) : автореф. дис... канд. филол. наук : 10.02.20 / Е. А. Беляева; Тюменский гос. ун-т. – Тюмень, 2007. – 28 с.
2. Вакурова Н. В. Типология жанров современной экранной продукции [Электронный ресурс] / Н. В. Вакурова, Л. И. Морковкин. – М. : Институт современного искусства, 1997. – Режим доступа : evartist.narod.ru/text3/08.htm.
3. Гапотченко Н. Є. Адресат комунікативної ситуації інтерв'ю та його складники (на матеріалі сучасної французької преси) / Н. Є. Гапотченко // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. – Серія Філологія. – 2004. – Т. 7. – № 1. – С. 106–110.
4. Лукина М. М. Технология интервью / М. М. Лукина. – М. : Аспект Пресс, 2003. – 191 с.
5. Мельник Г. С. Основы творческой деятельности журналиста / Г. С. Мельник, А. Н. Тепляшина. – СПб. : Питер, 2008. – 272 с.
6. Мельник Г. С. Общение в журналистике: секреты мастерства / Г. С. Мельник. – СПб. : Питер, 2008. – 235 с.
7. Рубчак О. Б. Вплив соціокультурних чинників на просодичну організацію мовлення респондентів теле- та радіоінтерв'ю / О. Б. Рубчак // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – № 5. – 2008. – С. 421–423.
8. Станкевич-Шевченко А. Комунікативні стратегії інтерв'ю [Електронний ресурс] / А. Станкевич-Шевченко. – Режим доступу : http://www.franko.lviv.ua/faculty/jur/publications/visnyk26/Statti_Stankevych-Shevchenko.htm.
9. Шаповал Ю. Г. Телевізійна журналістика [Електронний ресурс] / Ю. Г. Шаповал. – Рівне, 2008. – Режим доступу : <http://on-libr.info>.
10. Відео-інтерв'ю з лідером гурту «От Vinta» Юрком Журавлем про Пласт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.plast.org.ua/news?newsid=9862>.
11. Знак оклику! [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tvi.ua/new/2013/02/21/scho_robtytu_postrazhdalym_pid_chas_shturmu_hostynnoho_dvoru.
12. Знак оклику! [електронний ресурс]. – Режим доступу : yevhen_marchuk_barykady_na_maydani_nezalezhnosti_mozhut_staty_pidstavoyu_dlya_zarprovadzhennya_nadzvychnoho_stanu.
13. Знак оклику! [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tvi.ua/program/2013/05/29/znak_oklyku_schodnya_vid_29052013.
14. Знак оклику! [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tvi.ua/new/2013/08/05/mykola_tomenko_tymoshenko_odrazu_vidkynula_propozyciyu_rokynuty_krayinu.
15. Окрема думка [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tvi.ua/program/2014/02/28/ihor_semyvolos_u_okremiy_dumci.
16. Сьогодні про головне [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tvi.ua/program/2013/04/08/sohodni_pro_holovne_vid_08042013.
17. Andrew Marr Show [electronic resource]. – Режим доступу : <http://www.youtube.com/watch?v=ysvyf52x0Lk>.
18. Andrew Marr Show [electronic resource]. – Режим доступу : <http://www.youtube.com/watch?v=bpDvliNmQdU>.
19. Andrew Marr Show [electronic resource]. – Режим доступу : http://www.youtube.com/watch?v=UTevt_ZXTPg.
20. Andrew Marr Show [electronic resource]. – Режим доступу : <http://www.youtube.com/watch?v=TX0wzOF6eec>.
21. BBC Hardtalk [electronic resource]. – Режим доступу : <http://www.youtube.com/watch?v=vhn9uA2OH14>.
22. BBC News [electronic resource]. – Режим доступу : http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/9727095.stm.
23. Breakfast with Frost [electronic resource]. – Режим доступу : <http://news.bbc.co.uk/hi/english/audiovideo/1956453.default.stm>.
24. Gillian Anderson – BAFTA Film Awards Red Carpet 2014 [electronic resource]. – Режим доступу : https://www.youtube.com/watch?v=Ng_UAgoPK4.
25. Harry Styles interview at the Burberry show [electronic resource]. – Режим доступу : <http://www.youtube.com/watch?v=jpC1tdCVL4>.
26. Homo Sapiens [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tvi.ua/program/2013/07/31/homo_sapiens_vid_31072013.
27. Homo Sapiens [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tvi.ua/program/2013/07/17/homo_sapiens_vid_17072013.
28. London Native English Speaker Interviews (Part 1) [electronic resource]. – Режим доступу : <http://www.youtube.com/watch?v=Uvh6ralgbjc>.
29. What makes a great student city? [electronic resource]. – Режим доступу : <http://www.youtube.com/watch?v=bN7yPXZ8KOK>.

УДК 811.111'371

О. М. Ботвінко-Ботюк,

Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

САМООЦІННІ ВИСЛОВЛЕННЯ ПРЕЗИРСТВА

У статті здійснено спробу проаналізувати англійські самооцінні висловлення презирства. Самооцінне висловлення презирства розглядається як негативна самопрезентація мовця, його якостей і дій. Ці висловлення вербалізують негативну самооцінку мовця, яка є основним компонентом його Я-концепції. Самооцінні висловлення презирства складаються з таких структурних частин: предмет і об'єкт оцінки, які збігаються, предмет самооцінки і негативна самопрезентація. Характерними особливостями самооцінних висловлень презирства є емотивність і експресивність.

Ключові слова: самооцінні висловлення презирства, суб'єкт, об'єкт, самоповага, Я-концепція, негативна самопрезентація.

САМООЦЕНОЧНЫЕ ВЫРАЖЕНИЯ ПРЕЗЕРЕНИЯ

В статье сделана попытка проанализировать английские самооценочные высказывания презерения. Самооценочное высказывание презерения рассматривается как негативная самопрезентация говорящего, его качеств и действий. Данные высказывания вербализуют негативную самооценку говорящего, которая является основным компонентом его Я-концепции. Самооценочные высказывания презерения состоят из следующих структурных частей: предмет и объект оценки, которые совпадают, предмет самооценки и негативная самопрезентация. Характерными особенностями самооценочных высказываний презерения являются эмотивность и экспрессивность.

Ключевые слова: самооценочные высказывания презерения, субъект, объект, самоуважение, Я-концепция, негативная самопрезентация.

SAMOOTSINNI EXPRESSING CONTEMPT

The article is an attempt to analyze English self-evaluative utterances of contempt. The self-evaluative utterance of contempt is regarded as a negative self-representation of a speaker, his or her own qualities and actions. The investigated utterances verbalize a speaker's negative self-esteem, which is the main component of his/her self-concept. Self-esteem reflects a person's overall subjective emotional evaluation of his or her own worth. It is a judgment of oneself as well as an attitude toward the self.

People develop and maintain their self-concepts through the process of taking action and then reflecting on what they have done and what others tell them about what they have done. A self-concept is a collection of beliefs about one's own nature, unique qualities, and typical behavior. It is constructed and developed by the individual through interaction with the environment and reflecting on that interaction. This reflection is based on actual and possible actions in comparison to one's own expectations and the expectations of others and to the characteristics and accomplishments of others.

The self-evaluative utterances of contempt consist of the following structural parts: the subject and the object of evaluation, which coincide, the subject matter of self-esteem and negative mark of the self-representation. Characteristic features of self-evaluative utterances of contempt are emotivity and expressiveness. These utterances directly express the emotion of contempt.

Keywords: self-evaluative utterances of contempt, subject, object, self-esteem, self-concept, negative self-representation.

Постановка наукової проблеми та її значення. У межах антропоцентричного підходу до мовних явищ пильна увага лінгвістів звернена на висловлення негативної оцінки. Т. А. Крисанова (дослідження висловлень із негативною оцінкою адресата) [7]; Г. М. Кузенко (структурно-семантичні та комунікативно-прагматичні особливості висловлень негативною оцінки) [8]; С. В. Дорда (функціонально-семантичні особливості висловлювань каяття) [3]; А. А. Король (структурно-семантичні та когнітивно-прагматичні характеристики висловлення-звинувачення) [5]; Н. А. Одарчук [10] та І. М. Осовська [11] (структурно-семантичні та комунікативно-прагматичні аспекти висловлень відмови); І. М. Рудик (комунікативно-прагматичні типи висловлень зі значенням незгоди) [13]; О. П. Черняк (структурно-семантичні та комунікативно-прагматичні особливості висловлень осуду) [15] тощо.

Актуальність дослідження зумовлена спрямованістю сучасних мовознавчих студій на поглиблене вивчення комунікативно-функціонального аспекту мови, необхідністю аналізу висловлень негативною самооцінкою.

Об'єктом дослідження обрано англійські самооцінні висловлення презирства, а **метою** роботи є спроба їх семантичного аналізу.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Усвідомлення людиною світу не зводиться до відображення лише зовнішніх об'єктів. Фокус свідомості може бути спрямовано і на самого суб'єкта, на його власну діяльність, його внутрішній світ. Таке усвідомлення людиною самої себе отримало в психології статус особливого феномена – самосвідомості. Самосвідомість – це здатність людини усвідомити саму себе, своє «Я», свої потреби, інтереси, цінності, своє буття і його сенс, власну поведінку й переживання тощо [2, с. 641]. Центральними компонентами самосвідомості є феномени саморегуляції, самооцінки, самоаналізу.

Самооцінка, як ставлення індивідуума до себе, формується поступово й проявляється як схвалення або несхвалення, ступінь якого визначається переконанням людини у своїй самоцінності, значущості [16]. Вважають, що самооцінка відображає ступінь розвитку в особистості почуття самоповаги, відчуття власної гідності й позитивного ставлення до всього, що входить у сферу її «Я» [12].

Узагальнюючи уявлення про самооцінку, І. С. Кон пише, що вона є спільним знаменником, підсумковим виміром «Я», який виражає міру прийняття чи неприйняття індивідумом самого себе, позитивне або негативне ставлення до себе, похідне від сукупності окремих самооцінок [4]. Самооцінка трактується як центральний компонент Я-концепції особистості, яка охоплює оцінку людиною себе, своїх можливостей та рис і місця серед інших людей [17, с. 313]. Вона є основою ставлення людини до своїх успіхів і невдач, до вибору цілей певної складності, тобто рівня домагань.

Процес самоідентифікації та структуру особистості досліджував З. Фройд. Згідно з його теорією, психіка особистості включає в себе три взаємодіючі компоненти – «Воно», «Я» (Его), «Над-Я» (Супер-Его) [14]. «Воно» є наймогутнішою сферою особистості, утвореною комплексом неусвідомлюваних спонукань, бажань, уявлень, імпульсів, тенденцій, які діють за принципом задоволення.

Для процесів, що відбуваються у «Воно», не існує логічних законів, тому в ньому можуть одночасно існувати протилежні імпульси, які під тиском принципу економії для розрядки енергії здатні об'єднуватися в компромісні утворення. У «Воно» відсутні будь-які оцінки, диференціювання добра і зла та існування моралі. «Воно» несвідоме й ірраціональне, а тому перебуває в постійному конфлікті з «Над-Я», в якому зосереджено моральні стандарти й заборони, вимоги до поведінки, вчинків і рішень Его-суб'єкта [17, с. 72]. «Над-Я» є продуктом культури, результатом досвіду індивіда.

Свідоме «Я» – посередник між «Воно» та зовнішнім світом. «Я» визначається як розсудливість, розумність і виконує функції впливу цього світу на несвідоме «Воно». Цей раціональний початок особистості здійснює контроль інстинктів і імпульсів [17, с. 350].

За З. Фройдом, «Я» намагається підкорити собі «Воно», а якщо це не вдається, то «Я» підпорядковується «Воно», створюючи тільки видимість своєї зверхності над ним. «Над-Я» також може панувати над «Я», виступаючи в ролі совісті або несвідомого почуття вини. Отже, «Я» немовби стиснуте в лещатах багатьох суперечностей. «Я», зазначає З. Фройд, перебуває під загрозою зовнішнього світу з боку клекотіння «Воно» й суворості «Над-Я» [14].

Самооцінка не є чимось даним людині й не властива особистості з самого початку її існування. Становлення самооцінки відбувається у процесі діяльності людини та її міжособистісної взаємодії. Механізм ідентифікації особистості (формування самооцінки) пов'язують, насамперед, із процесом уподібнення (співвідношення особистісних рис, поведінки тощо з установленими соціальними й іншими нормами), а потім виокремлення (здатність виділитися з групи, усвідомити себе цілісною та ціннісною особистістю). Самооцінка містить у собі як емоційне, так і раціональне зерно. Ідентифікація відбувається послідовно: від винятково емоційного сприйняття себе до усвідомлення свого місця у світі та співвідношення себе й інших [9].

На самооцінку впливають такі фактори: засвоєння суб'єктом оцінок інших людей; соціальне порівняння; самоатрибуція; тимчасове порівняння; смислова інтеграція життєвих переживань; рефлексія [16]. Самооцінка тісно пов'язана зі здатністю порівнювати себе з оточуючими й корегувати свою поведінку відповідно до їх реакції. Процес порівняння основний у формуванні самооцінки, яка у процесі розвитку інтелекту людини та здатності до абстрактного мислення, набуває чимраз більш непередметного характеру. Навіть будучи сформованою, самооцінка піддається безперервному впливу різноманітних факторів (соціальних цінностей, досвіду соціальної поведінки, самоаналізу, сприйняття іншими, зовнішніми даними), які проковкують її зміну [6].